

musit pracovat o hlubším *plastičtějším* zdůvodnění své tvorby, bude musit bojovat o vázanější a objektivnější *zákonost* než dosud. Cítí to, tuším, v poslední době sám, když pomýšlí na opravdovou pomníkovou architektoniku jako při svém návrhu mohyly bělohorské. Na takové úkoly měl by se sousedovat a ne rozbíjet se podružnými díly, jako byl pomník Benešův. Ale namítne mně umělec, a nejspíše právním právem: kde vzít prostředky na taková díla? A tu nezbyvá mně než mlčet. Neboť vím, že žijeme v Čechách, a zde jsou vždycky peníze na malichernost, zbytečnost, hrubost a nevkus; na ty není jich zde nikdy nedostatek. Zde staví se milionovým nákladem pomníky ohyzdnosti a směšnosti, jako jest Representační dům, které ponesou ještě do příštích věků duchovní naši hanbu, ale zde není groše, jenž by umožnil pracovat a tvořit těm několika lidem, kteří mají opravdu co povědět přítomnosti a budoucnosti. Jest několik lidí u nás, spočítal bys je na prstech ruky, jichž myšlení a tvorbu měla by sledovat veřejnost opravdu s utajeným dechem, pro něž měla by učiniti *všecko*, neboť zmaří-li se jejich dílo, bude státi dnešní doba před příštím jako doba tmy, nízkosti a hanby. Stačil by ročně pakatel, který není snad ani celé procento z milionů prostavěných u Prašné brány, aby bylo zabezpečeno dílo těchto lidí českému dnešku, ale není ho: národ potřebuje ho nezbytně pro svůj kult ošklivosti a hlouposti, pro svou opičí modloslužbu... A tak běže Bilek svou odměnu, jako ji běže každý, kdo zde něco opravdového myslil a chtěl. Kdyby byl postavil na Vyšehrad usměvavého velebníčka v kabátě, jehož každý knoflík byl by vypulérován a vyoplán a leskl by se do dálky, kdyby byl podal bezduchou odlihu skutečnosti, bylo by dobře: měl by potlesk a řadu nových objednávek. Ale ten člověk *opravdu* něco cítil a myslil při svém pomníku: může se mu to odpustit?

Restaurování renesančního domu U Vejvodů

Jest typický odstrašující příklad toho, jaká bezohledná nešetrnost a chudo-duchá nevkusnost skrývá se často u nás pod rouškou sentimentální péče o staré umění. Starý útvar, jak vytvořil jeho ráz tok dob, není tu předmětem aktivé, *reservované* a chápatelji piety, nýbrž podkladem vtíravé, převracející, komolící a doplňující činnosti, jejímž výsledkem konečně jest útvar skoro nový, málo šťastná zhrubující varianta někdejšího předmětu uměleckého. A tak spatříš jednoho dne na místě staré budovy, pokryté patinou věků, krásné a jímavé i ve svém zpuštění, hybridní vtíravý útvar nestarý, nenový: křiklavý výsledek chladné kombinátorské činnosti lžiučnecké. Činí to na tebe dojem nešetrně galvanisované mrtvolky. Takový restaurátor „doplňuje“ neepochybnějším způsobem, někdy pro potřeby dne, někdy jen pro svou reklamu a aby dům byl „malebnější“, „přibásňuje“ na něm křiklavé zbytečnosti, a konečný dojem: vtíravý nevkus a hrubá tendenčnost na místě starého útvaru zdrželivého, úměrného a ladně přísného. To všecko bolí tě také na restaurovaném domě U Vejvodů. Stará budova, máš dojem, nebyla tu mnohem víc než záminkou k vtíravým fantasiím, nešetrným doplňkům a libovoinostem vkusu velmi pochybeného a velmi málo diskretního. Z organického starého útvaru zůstalo nakonec ne mnohem víc než štít, reklama, plakát, divadelní kulisa. Může býti položena zcela doopravdy otázka, co jest lepší: motyka a rýč nebo *taková* restaurace? Mně alespoň není pochyby, že takové ušlechtilé staré budově jest lépe zahynouti než

padnouti do rukou *takovým* přátelům starého umění a živořit dále ve formě takto ztriviálnělé.

Výstava Marie Chodounské u Topiče

překvapuje velmi příjemně tím, že z většiny jejích vystavených prací vydírá se výkřik po umění velmi opravdový. V pracích slěčny Chodounské není nic piplavého a sladce mazlivého a libivého, naopak z mnohého, zvláště menšího plátna tryská zvláštní energie zraku i štětce, vášnivá, oddaná láska k předmětu, charakteristický zor a vid. Jest tu několik motivů z Jezerska, zvláště výborný Větrník nad Jezer-skem, které mají svou kořenennou vůni a silný malířský vzduch, jsou tu několikere květiny, které vyvěly z opravdového malířského citění, z pravé smyslové radosti a pohody, jsou tu věci nebanální v náladě, jako jest bíle rozkvetlé stromoví pod hradbou velkoměstských činžáků, jest zde ne jeden obrázek jaře a hlučně hudeoucí radost autorčinu z barevného božího světa. Vedle nich ovšem také práce pitoresk-nosti vnějškové a chladnější, ne dost zalidněné a proteplelé posud vnitřní duševní prací, ne dost malířsky bohaté a vyplněné. (Platí to zvláště o plátnech rozměrně-jších.) Ale nedovedly ve mně ulít radost z toho, že se zde přihlašuje ke slovu nadání opravdu malířské, které až zmohutní, prohloubí se a umělecky plně se uvědomí a zorganizuje, může vydat pěknou žeň.

Empirová sálová stavba na Štvanici

budova velmi originální a svého způsobu jedinečná, padla v říjnu za obět motyce radniční, která si vyžaduje obět za obětí. Tato obět jest zvláště citelná, poněvadž jde tu o dílo *umělecky* významné, cenné a charakteristické. To jest ovšem moment, pro něž má nejméně smyslu naše veřejnost. Ta cení význam umělecké památky jen jejím stářím, její reprezentativností, nějakým historickým dějem, který se v ní odehrál; že to jsou okolnosti vedlejší a že s vlastní esteticou a uměleckou hodnotou souvisejí jen nepřímo a často bývají s ní na štíru, pro to není ještě smyslu. Že pa-mátky z dob časově nám nepřilíží vzdálených, jako jest počátek XIX. stol., mají také nárok, aby byly chráněny a zachovány, to nejde na mysl pražským oficiálním Herostratům. Jim musí se dokázat, mají-li nějakou budovu zachovat, že se v ní stalo něco, o čem píše Tomek; není-li nic o ní v Tomkovi, jest všecko ztraceno. Srdce pražského Bařtipána ničím jiným neobměkčíš; jest kamennější než dlažba, kterou dává dlážditi své město.

Výstava Václava Radimského v Rudolfině

nesvádí k obšírnějšímu referátu v rubrice umělecké, a proto zaznamenávám ji v aktualitách jako prostý zjev společenský. Pan Radimský oblažil letos, jako obla-žuje již léta před vánoce s dojemnou přichylností svou vlast zaslímkou asi čtyřiceti normanských krajin, doplněných tentokrát, pro změnu, i dvěma pražskými mo-